

Kopia publikacji:

Polskie Towarzystwo Fotogrametrii i Teledetekcji

Sekcja Naukowa Stowarzyszenia Geodetów Polskich

60-lecie Polskiego Towarzystwa Fotogrametrycznego

Sesja Naukowa, Warszawa, 22-24 maj 1991 r

Prof. Edward WARCHAŁOWSKI

1885 - 1953

**PIERWSZY V-PRZEWODNICZĄCY POLSKIEGO
TOWARZYSTWA FOTOGRAMETRYCZNEGO**

W dniu 6 marca 1953 r. zmarł jeden z najwybitniejszych uczonych-geodetów, profesor Wydziału Geodezji Politechniki Warszawskiej oraz długoletni rektor Politechniki Warszawskiej - prof. dr inż. Edward Warchałowski.

Urodził się dn. 4 października 1885 r. w powiecie stopnickim. Młodości nie miał łatwej; po ukończeniu seminarium nauczycielskiego, kończy szkołę mierniczą w Pskowie, a następnie wstępuje do Instytutu Geodezyjnego w Moskwie, studiując jednocześnie matematykę na Wydziale Matematycznym Uniwersytetu Moskiewskiego. Studia na obu uczelniach kończy w roku 1911 i rozpoczyna pracę w Katedrze Geodezji Instytutu Geodezyjnego. Od tego czasu rozpoczyna się działalność naukową Edwarda Warchałowskiego trwająca do ostatnich dni życia. Jego praca naukowa ma charakter nie tylko teoretyczny, podejmuje się również prac technicznych, między innymi wykonuje triangulację i poligonizację m. Wilna, Bogorodska i innych. Prócz tego prowadzi w Instytucie pracę pedagogiczną. W roku 1912 ogłasza drukiem „Zarys fotogrametrii”, która w tym czasie była dziedziną wchodzącą dopiero na drogę praktycznego zastosowania. W roku 1912 E. Warchałowski zdaje egzamin adiunkci (odpowiednik egzaminu doktorskiego, gdyż w tym czasie w Rosji tytuł doktora nauk technicznych nie był znany) na podstawie pracy pt. „Badania aparatu bazowego W. Struwego”. Przygotowując się do habilitacji opracowuje E. Warchałowski „Teorię błędów”, wydając ją drukiem w 1916 r. Prawie jednocześnie opracowuje dwa obszernie działy „Sposób najmniejszych kwadratów” i „Triangulacja” w podręczniku prof. Sołowiewa „Niższa Geodezja” wydanego w Moskwie w 1914 r.

W roku 1915 Edward Warchałowski zostaje mianowany docentem, obejmując jednocześnie katedrę rachunku prawdopodobieństwa i rachunku wyrównawczego w Instytucie Geodezyjnym. W Instytucie Inżynierów Komunikacji przedstawia pracę habilitacyjną pt. „Niwelacja o najwyższej dokładności”, a poza tym współpracuje z czasopismem „Ziemleimnoje Dieło”, zamieszczając artykuły z różnych działów geodezji.

W 1918 r. Edward Warchałowski zostaje mianowany profesorem zwyczajnym w Katedrze Rachunku Prawdopodobieństwa i Wyrównawczego, obejmując jednocześnie Katedrę Geodezji. Na tym stanowisku pozostaje aż do chwili powrotu do kraju.

W latach 1919-1921 prof. Edward Warchałowski bierze udział w organizowaniu Głównego Urzędu Geodezyjnego w ZSRR w charakterze członka kolegium zarządzającego i kierownika wydziału naukowego oraz zastępcy przewodniczącego rady technicznej. Już w tym czasie zdobywa uznanie jako wybitny autorytet naukowy w zakresie geodezji.

W końcu 1921 r. wraca do kraju, gdzie na nowo utworzonym Wydziale Mierniczym Politechniki Warszawskiej najpierw (od dnia 1.XII.1921 r. do 1.III.1922 r.) jest wykładowcą miernictwa, a następnie obejmuje katedrę Miernictwa I jako profesor zwyczajny. W latach 1922-1924 był prof. Warchałowski sekretarzem Senatu Akademickiego, w latach 1924-1926 delegatem do Senatu z Wydziałów Inżynierii Wodnej i Miernictwa, wreszcie w latach 1924-1953 - dziekanem tych wydziałów, w latach 1933-1936 zaś rektorem Politechniki Warszawskiej.

W roku 1923 wydaje podręcznik pt. „Rachunek wyrównania według metody najmniejszych kwadratów”, w roku 1926 zaś „Niwelację geometryczną” obejmującą naukowe podstawy niwelacji precyzyjnej.

W roku 1926 publikuje pracę pt. „Baza triangulacji m. Warszawy” oraz w roku 1928 „Triangulacja m. st. Warszawy”. Jego zasługą jest również przeprowadzony w 1929 r. pomiar bazy pod Szubinem, wyniki którego ogłoszone zostały następnie w języku francuskim pt. „La base de Szubin”. Poza tym prof. E. Warchałowski był autorem licznych artykułów opublikowanych w „Przeglądzie Mierniczym”.

Do Jego dorobku naukowego zaliczyć należy pracę pt. „Wyrównanie triangulacji jako obserwacji pośrednich”, która jest oryginalnym opracowaniem;

metoda ta została przyjęta w Polsce do wyrównania triangulacji. W roku 1934 opracowuje „Einige Versuche uber Prazisionsnivellement” - referat na Kongres Geodezyjny Komisji Bałtyckiej w Moskwie.

Od roku 1926 prof. E. Warchałowski jest sekretarzem Polskiego Komitetu Międzynarodowego Unii Geodezyjno-Geofizycznej, a od 1945 r. prezesem tego komitetu, poza tym wiceprzewodniczącym Polskiego Towarzystwa Fotogrametrycznego. W latach 1936 i 1939 opracowuje i publikuje obszernie sprawozdanie - w języku francuskim i angielskim - z prac geodezyjnych i geofizycznych wykonanych w Polsce na kongresy wyżej wymienionych Unii. Poza tym w roku 1939 ogłasza drukiem „Zastosowanie krakowianów w rachunku wyrównawczym”. O roku 1930 jest członkiem Akademii Nauk Technicznych. Pełnił również przez pewien okres godność prezesa Polskiego Towarzystwa Astronomicznego.

Nadchodzą ciężkie lata wojny i okupacji. Prof. Edward Warchałowski z narażeniem wolności, a może i życia, prowadzi pod szyldem - kierowanej przez siebie - Państwowej Szkoły Budownictwa Lądowego i Wodnego łącznie z wydziałem mierniczym, a potem Państwowej Wyższej Szkole Technicznej (przy organizowaniu której współpracował) - tajne nauczanie. Z zespołem oddanych Mu ludzi przygotowuje młodych inżynierów i techników geodetów do służby geodezyjnej w przyszłej wolnej ojczyźnie. Pracuje też nad wydaniem pierwszego podręcznika geodezji na poziomie wyższym w języku ojczystym. Powstanie Warszawskie przekreśla jednak te rozległe plany. Po wyzwoleniu Polski podejmuje pracę już wiosną 1945 r. Swoją energią przyczynia się do przyspieszenia decyzji odbudowy Politechniki Warszawskiej. Staje na czele Komitetu Odbudowy, jednocześnie obejmując funkcję rektora Politechniki Warszawskiej (1945-1952).

Na tym stanowisku wybitnie przyczynił się do odbudowy i rozwoju Politechniki Warszawskiej. Równocześnie organizuje pierwszą naukową placówkę geodezyjną - Geodezyjny Instytut Naukowo-Badawczy, którego w latach 1945-1949 jest dyrektorem. W latach 1949-1951 piastuje godność prezesa Głównego Urzędu Pomiarów Kraju.

Ponieważ przygotowane do druku materiały z zakresu geodezji wyższej uległy zniszczeniu podczas Powstania Warszawskiego, dla ułatwienia studentom opanowania tego trudnego działu geodezji publikuje w 1946 r., jako wydanie tymczasowe, dwie pierwsze części

„Geodezji wyższej”, której drugie wydanie wyszło w 1948 r.

Poza tym kieruje pracami dyplomowymi, przeprowadził wiele przewodów doktorskich i kilka przewodów habilitacyjnych w Warszawie i Krakowie.

Organizuje Wydział Geodezji Politechniki Warszawskiej oraz służy rada i pomocą przy organizowaniu Wydziału Geodezji Górniczej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, która w uznaniu jego zasług występuje o nadanie Mu najwyższej godności - tytułu doktora honoris causa.

Za zasługi dla Związku Mierniczych RP, którego był członkiem-założycielem zostaje uznany jego członkiem honorowym.

W roku 1948 publikuje w języku francuskim oryginalną pracę pt. „Triangulacja nowego typu”, której recenzje ukazały się w dziesiątkach fachowych pism zagranicznych.

Prof. E. Warchałowski brał żywy udział w organizowaniu I Kongresu Nauki Polskiej, będąc przewodniczącym Podsekcji Geodezji, a następnie - Komitetu Geodezji PAN, którego był przewodniczącym. Poza tym był przewodniczącym Rady Naukowej Geodezyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego i prezesem Polskiego Towarzystwa Geofizycznego.

Mimo ogromu pracy, energicznie kierował katedrą Geodezji Wyższej Politechniki Warszawskiej, organizując także Instytut Geodezji Politechniki Warszawskiej, którego został dyrektorem.

Pracę dydaktyczną, którą zjednał sobie miłość i szacunek u młodzieży akademickiej łączył z pracą naukową. W 1952 r. wydał podstawowe swe dzieło pt. „Geodezja wyższa” (część matematyczna), oddał do druku „Rachunek prawdopodobieństwa, teoria błędów i rachunek wyrównania” oraz ogłosił oryginalną pracę na temat wyznaczenia elementów elipsoidy ziemskiej w kwartalniku „Geodezja i Kartografia”.

Pracował do ostatniej chwili, przygotowując do druku „Triangulację” oraz „Niwelację precyzyjną” - dzieła o wysokim poziomie naukowym.

Jego postawa obywatelska także stanowiła dobry przykład dla kształcącej się młodzieży, którą tak bardzo kochał i był przez nią kochany.

Prof. Edward Warchałowski był także człowiekiem zaangażowanym w sprawy społeczne i polityczne. Był aktywnym działaczem Stronnictwa Demokratycznego, będąc członkiem jego Komitetu Centralnego oraz wiceprzewodniczącym Komitetu Stołecznego. Również z całym sercem i oddaniem pracował w Polskim Komitecie Obrońców Pokoju, pełniąc funkcję przewodniczącego Okręgu Stołecznego.

Prof. Edward Warchałowski był odznaczony Orderem Sztandaru Pracy I kl., Orderem Odrodzenia Polski kl. III i TV oraz Złotym Krzyżem Zasługi. Przez przeszło 31 lat kierując najważniejszą katedrą na Wydziale Geodezji Politechniki Warszawskiej wychował liczne kadry geodetów, wpoił w nich zamiłowanie zawodu i gorącą chęć rzetelnej pracy w służbie Rzeczypospolitej Polskiej.

Czesław Kamela